

Föstudaginn 30. apríl 1993.

Nr. 152/1993. **Kaupþing hf.**

gegn

sýslumanninum í Kópavogi.

Kærumál. Frávísun frá héraðsdómi. Aðfinnslur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Guðrún Erlendsdóttir og Hjörtur Torfason.

Sóknaraðili hefur samkvæmt heimild í j-lið 1. mgr. 143. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála skotið máli þessu til Hæstaréttar með kæru 31. mars 1993, er barst réttinum 19. apríl 1993. Krefst sóknaraðili þess, að hinum kærða úrskurði Héraðsdóms Reykjaness 18. mars 1993 um frávísun málsins frá dóminum verði hrundið og héraðsdómara falið að taka málið til efnismeðferðar. Hann krefst einnig kærumálskostnaðar úr hendi varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega, að málinu verði vísað frá Hæstarétti, en til vara þess, að hinn kærði úrskurður verði staðfestur. Hann gerir og kröfu um kærumálskostnað.

Sóknaraðili hefur útlistað málsástæður og lagarök í greinargerð sinni til Hæstaréttar, og eru ekki efni til að taka aðalkröfu varnaraðila til greina.

Fallast má á það með sóknaraðila, að skilja megí stefnu í héraði á þann veg, að málinu væri beint gegn embætti uppboðshaldara í Kópavogi. Orðalag stefnunnar að þessu leyti var þó ekki svo glögg sem skyldi, og hefur málið farið úr böndum vegna þessa og annarra atriða, sem um ræðir í hinum kærða úrskurði. Hefur sóknaraðili ekki skýrt það nægilega, á hverju kröfur hans eru byggðar, og því ekki lagt nauðsynlegan grundvöll að málshöfðun sinni. Ber að staðfesta ákvörðun héraðsdómara um frávísun málsins frá héraðsdómi.

Í kæru og greinargerð sóknaraðila til Hæstaréttar, sem lögmaður hans, Kjartan Ragnars, hefur ritað, er að finna ýmis óviðurkvæmleg ummæli í garð héraðsdómara, þar sem dómari er meðal annars sakaður um að rangfæra málalíbúnað sóknaraðila eða snúa út úr honum í úrskurði sínum. Ummæli þessi eru ósamboðin virðingu dómstólsins og lögmanninum sjálfum, og ber að átelja þau.

Rétt er, að sóknaraðili greiði varnaraðila 30.000 krónur í kærumálskostnað.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður á að vera óraskaður.

Sóknaraðili, Kaupþing hf., greiði varnaraðila, sýslumanninum í Kópavogi, 30.000 krónur í kærumálskostnað.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjaness 18. mars 1993.

Mál þetta, sem var tekið til úrskurðar um frávísunarkröfu stefnda að loknum munnlegum málflutningi 4. mars 1993, var höfðað með stefnu, birtri 1. nóvember 1991. Dómkröfum og aðild er svo lýst í stefnu:

„Kaupþing hf., kt.560882-0419, Kringlunni 5, Reykjavík, gerir kunnugt, að félagið þurfi vegna Hávöxtunarfélagsins hf., kt. 611284-0479, Kringlunni 5, Reykjavík, að höfða mál fyrir bæjarþingi Kópavogs gegn bæjarfógetanum í Kópavogi og uppboðshaldara, kt. 490169-4159, Auðbrekku 10, Kópavogi, Ásgeiri Péturssyni, kt. 210322-2999, Sólheimum 9, Reykjavík, til heimtu uppboðsandvirðis og andvirðis veðskuldabréfa. Eru dómkröfur stefnanda þær, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda 5.460.861 kr. auk dráttarvaxta samkv. III. kafla laga nr. 25/1987 frá 13. sept. 1991 til greiðsludags. Jafnframt er krafist málskostnaðar samkv. texta LMFÍ úr hendi stefnda, og beri málskostnaðarfjárhæðin dráttarvexti samkv. III. kafla laga nr. 25/1987 fimmtán dögum eftir dómsuppsögu. Dráttarvextir bætist við höfuðstól á tólf mánaða fresti, fyrsta sinni 13. september 1992.“

Í þessum þætti málsins er það formhlið þess, sem er til úrlausnar. Varnaraðili, sem nú er sýslumannsembættið í Kópavogi, krefst þess, að málinu verði vísað frá dómi og varnaraðila dæmdur málskostnaður, en sóknaraðili, Kaupþing hf., krefst þess, að frávísunarkröfu varnaraðila verði hrundið og sóknaraðila dæmdur málskostnaður.

Í þessum þætti málsins er það formhlið þess, sem er til úrlausnar. Varnaraðili, sem nú er sýslumannsembættið í Kópavogi, krefst þess, að málinu verði vísað frá dómi og varnaraðila tildæmdur málskostnaður, en sóknaraðili, Kaupþing hf., krefst þess, að frávísunarkröfu varnaraðila verði hrundið og sóknaraðila tildæmdur málskostnaður.

Álit réttarins.

Fallast má á það með stefnda, að finna meg þess dæmi, að grundvöllur málsóknar þessarar og málatilbúnaður stefnanda sé ekki svo traustur sem

skyldi. Verður nú athugað í ljósi þeirra málsástæðna, er frávisunarkrefjandi hefur fært fram, og skoðun á málinu í heild, hvort fyrir liggur ein einstök ástæða eða margar samverkandi, sem leiði til þess, að málinu verði að vísa frá dómi.

1. Mál þetta er samkvæmt orðanna hljóðan í stefnu höfðað á hendur bæjarfógetanum í Kópavogi og uppboðshaldara, Ásgeiri Péturssyni. Þetta sama orðalag er notað bæði í lýsingu aðildar í upphafi stefnu og fyrirkalli í niðurlagi hennar. Hvorki í stefnu né greinargerð er glögglega skýrt, hvort téðum embættismanni er stefnt persónulega eða fyrir hönd umræddrar stofnunar eða hvort verið er að stefna þessum aðilum báðum. Slík ónákvæmni er bagaleg, til þess fallin, að báðir aðilar taki til varna og viðbótar-kostnaður falli á vegna sjálfsagðrar frávisunarkröfu. Slík ónákvæmni er brýnt brot á upphafsákvæðum 88. gr. laga nr. 85/1936, þar sem segir efnislega, að í stefnu skuli tilgreina aðila svo glöggst sem verða má, sjá og 28. kafla 1. nr 91/1991, einkum 165. gr., staflíði g og h.

Við munnlegan málflutning um formhlið leitaðist stefnandi við að bæta úr þessum ágalla og óskaði sérstakrar bókunar um, að málsókninni sé í sóknarskjöllum einvörðungu beint gegn umræddri ríkisstofnun.

Orðalag stefnu er þó með ólíkindum óglöggst. Það atvik, að kennitölur beggja eru tilgreindar, bendir frekar til, að báðum sé stefnt, en tekur ekki af tvímæli, því að samkvæmt 88. gr. laga nr 85/1936 ber að tilgreina kennitölur bæði aðila og fyrirsvarsmanna aðila. Einnig bendir það til, að báðum sé stefnt, að í stefnu er öðrum þræði notað orðalag, sem heyrir til sviði skaðabótaréttar, rætt um „ábyrgð upphaldshaldara á mistökum við útgáfu uppboðsafsals“ og vísað til rangra forsendna og „mistaka uppboðshaldara“. Til hins gagnstæða bendir, að þess er ekki sérstaklega krafist í stefnu, að stefndu verðir dæmdir in solidum eða annar fyrir báða og báðir fyrir annan.

Það er álit dómarans í máli þessu, að skilja verði stefnu svo, að báðum hafi verið stefnt, embættismanninum persónulega og stofnun hans. Umræddur embættismaður gat ekki látið hjá líða að taka til varna bæði persónulega og fyrir hönd ríkissjóðs, er hann fékk stefnuna í hendur. Þess síðarnefnda var að sönnu ekki sérstaklega getið í stefnu, en að því verður síðar vikið.

Í dómsmáli, sem höfðað er gegn tveimur aðilum, er ekkert því til fyrirstöðu að falla á síðari stigum frá kröfum á hendur öðrum þeirra. Það varðar einvörðungu því, að sá, er úr málinu fer, á rétt á, að málskostnaðarkrafa hans komi til úrlausnar.

Telja verður, að bæjarfógetaembættinu í Kópavogi, sem nú nefnist sýslumannsembættið, hafi verið nægilega stefnt.

Þrátt fyrir hin skýru ákvæði í upphafi 88. gr. 1. nr. 85/1936 þykir það

of ströng formtúlkun að vísa máli þessu frá dómi einvörðungu vegna framangreinds ágalla á stefnu. Þessi ágalli skiptir þó máli um úrlausn frávisunarkröfu. Það hefði dregið úr þýðingu þessa ágalla á stefnunni, ef stefnandi hefði gert skýra grein fyrir aðildinni í greinargerð sinni, áður en málinu var frestað til greinargerðar af hálfu stefnda. Það gerði hann of seint við munnlegan málflutning um formhlið.

2. Ekki verður á það fallist með stefnda, að við málsókn þessa hafi verið óhjákvæmilegt réttarfarsskilyrði að stefna fjármálaráðherra fyrir hönd ríkissjóðs jafnframt bæjarfógetaembættinu í Kópavogi.

Í þessu sambandi skiptir það eigi máli, þó að í fjárlögum sé engin heimild til slíkra greiðslna, sem krafist er í máli þessu, og eigi unnt að færa þær yfir á embættiskostnað, því að honum er fyrir fram ráðstafað til nauðþurfta embættisins. Þessum innri málum í ríkiskerfinu er samkvæmt reynslu ráðið til lykta með fjáráukalögum eða öðrum þóknanlegum ráðstöfunum hinna háu ráðuneyta hverju sinni.

Bæjarfógetinn, nú sýslumaðurinn, í Kópavogi fer með fjárhagslegt forsvor hlutaðeigandi stofnunar innan þess ramma og undir því eftirliti, sem lög og stjórnssýsluvenjur marka. Lög, dómvenja eða aðrar réttarheimildir standa því eigi í vegi, að honum sé einum stefnt fyrir hönd umræddrar ríkisstofnunar, og efnisrök og fordæmi taka af tvímæli um, að slíkur málatalibúnaður er heimill.

3. Stefndi bendir á, að dómkrafan í máli þessu sé í eðli sínu skaðabótakrafa og að henni sé í stefnu einna helst lýst sem slíkri. Án þess að draga þær röksemdir í efa skal tekið fram, að vel má túlka stefnu og önnur sóknarskjöl svo, að þar sé öðrum þræði lagður sá réttargrundvöllur, sem lögmaður stefnanda kvaðst byggja á og útlistaði við munnlegan flutning um formhlið og stuttlega er lýst í III. kafla fyrr í úrskurði þessum. Hvort hald er í þeim málsástæðum og lagarökum, er efnisástæða, en ekki forms. Þrátt fyrir ákvæði d- og e-liðar 1. mgr. 88. gr. laga nr. 85/1936, sem standa á grunni meginreglnanna um sakhraða og skýran og afdráttarlausan málflutning og styðjast við andmælaregluna, þykir hér ekki vera um slíka vanreifun að ræða, að leiða eigi ein sér til frávisunar.

Á hinn bóginn er á það að líta, að hver sá, er stefnu las, hlaut að líta svo á, að bótargrundvöllur væri aðalmálsástæða, enda næsta lítil grein gerð fyrir núverandi málsástæðum, þótt þær rúmist í sjálfu sér á þeim velli, sem haslaður var í stefnu. Þessi vanreifun hefur því með öðru þýðingu um úrslit máls þessa.

4. Þar sem málsókn þessi snýst ekki lengur samkvæmt málflutningsyfirlýsingum stefnanda um meint mistök dómara, hvorki að því er aðild varðar né réttargrundvöll fjárkröfu, verður því ekki að svo komnu vísað frá dómi vegna fyrirmæla í 2. mgr. 34. gr. laga nr. 85/1936. Hafa ber í huga í þessu

sambandi niðurlagsákvæði 2. mgr. 108. gr. og 1. málaliðar 3. mgr. 108. gr. laga nr 85/1936 um möguleika á frávisun á síðari stigum.

5. Í stefnu og greinargerð í máli þessu er farið fljótt yfir sögu um reikningsgrundvöll og sundurliðun fjárfrafna. Með þessum sóknarskjölum voru lögð fram reikningsyfirlit á mörgum fylgiskjölum án aðgengilegrar úrvinnslu.

Efnisatriði er það, en ekki forms, hvort eða að hve miklu leyti beri að taka stefnukröfu til greina. Varnir stefnda á efnishlið lúta, svo sem stefnandi mátti vænta, m. a. að því, hver sú fjárhæð sé, sem uppboðskaupandi hefur greitt stefnanda upp í uppboðskrófu, svo og, hvenær uppboðskaupandi innti sumar þeirra greiðslna af hendi til umboðsmanna stefnanda. Þess má vænta, að stefnandi geri gleggri grein fyrir fjárfkröfu sinni, eftir því sem meðferð máls þessa, þ. á m. vitnaleiðslum, vindur fram og umrædd ágreiningsefni skýrast.

Að þessu athuguðu verður máli þessu ekki vísað frá dómi á þessu stigi einvörðungu vegna tölulegrar vanreifunar fjárfrafna. Hinn óvandaði málaltilbúnaður stefnanda um sundurliðun stefnukröfu og tölulega úrvinnslu á frumstigi máls skiptir þó með öðru máli um úrlausn frávisunarkröfu.

6. Það úrlausnarefni, hvort stefnanda hafi verið heimilt að framreikna höfuðstól upphaflegrar fjárhæðar og mynda nýjan vaxtaberandi höfuðstól, miðaðan við 13. september 1991, er efnisatriði, en ekki forms.

Þó ber að líta til þess, að úr því að stefnandi fór þessa leið, varð hann að gera skýra grein fyrir því þegar í sóknarskjölum með hnitmiðuðum hætti og í samþjöppuðu formi, hvernig hinn nýi höfuðstóll væri fundinn. Það gerði stefnandi í máli þessu ekki. Hefur því þessi málsástæða stefnda áhrif, er meta skal, hvort málið sé í heild svo vanreifað, að til frávisunar eigi að leiða.

7. Á þau rök fyrir frávisunarkröfu, að stefnandi reki málið nú sem óskilgreint innheimtumál, verður ekki beinlínis fallist. Málsástæður og lagarök, sem stefnandi færði fram við málflutning um formhlið til styrktar fjárfkröfu sinni að skaðabótagrundvelli slepptum, eru út af fyrir sig dómhæf. Á þau mun reyna gagnvart sýknukröfunni, ef málið gengur til efnisdóms.

Áður er að því vikið, að það hefur með öðru áhrif á úrlausn um frávisunarkröfu, hversu seint komu fram útlistanir stefnanda á þeim réttargrundvelli, sem hann rekur málið nú á.

Samkvæmt framansögðu finnst enginn sá formgalli á málaltilbúnaði stefnanda, sem einn sér leiði til frávisunar. Það liggur þó fyrir og orkar eigi tvímælis, að lýsing varnaraðildar í stefnu er svo óskýr, að í bága fer við a- og b-lið 1. mgr. 88. gr. laga nr. 85/1936. Lýsing á reikningsgrundvelli dómkrfu er svo snubbótt, að ekki samrýmist c-lið sama ákvæðis. Meginmálsástæðu er svo vanlýst, að brot er á d-lið sama ákvæðis. Útlistun á

henni er svo seint fram komin, að í bága fer við 3. mgr. 110. gr. sömu laga.

Með vísan til allra þessara lagaákvæða, sbr. 165. gr. og einnig 100. og 101. gr. 1. nr. 91/1991, og þegar málatilbúnaður sóknaraðila í heild er virtur með hliðsjón af því sakarefni, er málið snýst um, verður ekki hjá því komist að vísa máli þessu frá dómi.

Málskostnaður fellur niður.

Már Pétursson héraðsdómari kveður upp dóm þennan, sem vegna ákvæðis 4. tl. 112. gr. 1. nr. 91/1991 verður ekki komist hjá að nefna úrskurð.

Þegar málið var tekið til úrskurðar 4. þ. m., tók lögmaður stefnanda fram, að hann væri á förum til útlanda og yrði erlendis í hálfan mánuð, og beiddist þess með tilliti til kærufrests, að uppkvaðningu yrði frestað, þar til hann kæmi heim. Á þá beiðni féllst dómari, og er sú ástæðan til þess, að úrskurður gengur ekki fyrr en hálfum mánuði eftir dómtöku.

Á l y k t a r o r ð:

Máli þessu er vísað frá dómi. Málskostnaður fellur niður.